

Історія створення Музею шістдесятництва

Музей шістдесятництва як філія Музею історії міста Києва почав працювати для відвідувачів 22 серпня 2012 року в історичній будівлі колишньої [Клініки Маковського](#) за адресою: вул. Олеся Гончара, 33. Однак його офіційному створенню передувала 18-річна діяльність однойменної громадської організації, основною метою якої було заснування власне Музею шістдесятництва як окремої установи.

ГО «Музей шістдесятництва» (далі ГОМШ) виникла в березні 1994 року за ініціативи [Надії Світличної](#). Під час вручення їй та брату Івану Світличному Шевченківської премії вона оголосила про створення фонду Музею шістдесятництва та передала до нього свою грошову частку премії. Через кілька днів Надія Світлична зібрала ініціативну групу зі створення Музею, яку очолила відома шістдесятниця, кандидатка біологічних наук, удова художника Веніаміна Кушніра [Галина Кушнір](#) (Возна).

Десятки представників київської української інтелігенції підписали заяву про створення Музею шістдесятництва. Серед них відомі шістдесятники, письменники, художники, вчені. Ще тоді ініціативна група звернулася до влади з проханням забезпечити Музей приміщенням, та надійшла відмова (07.07.1994 р. лист-відповідь заступника Глави Київської міської держадміністрації Г. Артюх).

Незважаючи на це, протягом п'яти років ініціативна група, у тому числі й Надія Світлична, збирала документи і матеріали для майбутнього Музею, які зосереджували і зберігали в приватних квартирах.

У червні 1999 року відбулися Установчі Збори, на яких було створено ГОМШ, статут організації, керівні органи, головою правління обрали [Миколу Плахотнюка](#).

Голова Всеукраїнського товариства політв'язнів і репресованих Євген Пронюк надав спорідненій організації дві кімнати на Межигірській 7/16. Вони швидко наповнювалися зібраними матеріалами й документами, експонатами, книгами тощо, які висвітлювали явище шістдесятництва, а також були створені колекції самвидаву, фотографій, особистих речей шістдесятників, мистецьких творів (живопис, графіка, колаж, скульптура тощо).

Крім того, ГОМШ створила Дитячу світлицю (керівник Христина Бедрик), ізо студію (керівник худ. Любов Міненко), студію «Негільні літературні зустрічі» (керівник Роман Кухарук).

Організація тісно співпрацювала із Союзом українок, школою ім. В. Чорновола, з Національним музеєм літератури України, Музеєм Михайла Грушевського, Народним Рухом України, з фондом В'ячеслава Чорновола, Кабінетом-музеєм В'ячеслава Чорновола, Центром народної культури «Музей Івана Гончара».

ГОМШ здійснила кілька експедиції Україною (Хотин, Кам'янець-Подільський, Качанівка, Чигирин, Суботів, Вільхівець Звенигородського р-н., Канів, паломництво в Сандармох і на Соловки).

Почесний голова ГОМШ Надія Світлична представляла інтереси організації за кордоном, здійснювала співпрацю з організацією «Людські права XX століття» (США).

Вона клопотала про виділення окремого приміщення для Музею шістдесятництва перед міською владою. Відбулось чимало зустрічей з Головою міста Києва О.Омельченком, який обіцяв позитивно вирішити питання.

12 січня 2003 р. Н.Світлична листом звернулася до тодішнього голови Народного Руху України Геннадія Удовенка, у якому просила «на відповідних умовах поділитися своєю площею з Музеєм шістдесятництва». Удовенко прихильно поставився до надання в суборенду частини приміщення, яке орендує НРУ. Ця пропозиція була висловлена О.Омельченку.

До вирішення цієї справи також залучалися депутат Київради Петік Олександр Владиславович, який на той час обіймав посаду начальника Управління внутрішньої політики міста, народні депутати Микола Кульчинський та Іван Стойко. Саме вони ініціювали депутатські запити щодо Музею шістдесятництва.

27.11.2003 року №2463-1121 з'явилося Рішення Київської міської ради про надання на рік у суборенду цокольного приміщення площею 310 кв. м. на вул. Гончара 33-А з оплатою по 2 тис. грн. в місяць. На жаль, таких коштів у ГОМШ не було. Крім того, це приміщення потребувало капітального ремонту. Надія Світлична і Микола Плахотнюк з цього приводу звернулися до О.Омельченка. Проте, справа вирішувалась дуже повільно.

У 2005 році депутати Микола Кульчинський і Олександр Ткаленко знову порушили питання про створення Музею шістдесятництва з наданням приміщення. Нарешті з'явилося Рішення Київської міської ради від 9 березня 2006 року №177-3268 «Про надання дозволу Музею історії міста Києва на створення філії – Музею шістдесятництва». ГОМШ

погодилася на філію, але застерегла, що документи, матеріали, експонати, які зібрала громадська організація будуть передані державі тільки в тому разі, коли буде цілком готове приміщення, в тому числі і фондосховище для їх зберігання.

Ще минув рік при цілковитому мовчанні влади.

У серпні 2006 року померла Надія Світлична. На її могилі Президенту Віктору Ющенку нагадали, що заповітом Надії Світличної було створення Музею шістдесятництва. На папері він ніби створений, але приміщення немає. Президент пообіцяв, що приміщення буде.

14 листопада 2006 року вийшло Розпорядження Голови Київської державної адміністрації Леоніда Черновецького «Про Музей шістдесятництва – філію Музею історії міста Києва». У міському Управлінні культури й мистецтв запевняли що Музей шістдесятництва до кінця 2007 року буде відкрито. У кінці 2007 року Управління культури прислало Музею історії міста Києва папір, де вказано інший термін відкриття Музею – 25 грудня 2008 року. Однак і тоді музей не відкрили.

Загалом щодо створення Музею шістдесятництва було аж три Укази Президента України:

1) Про відзначення 30-ої річниці створення Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод (№908/2006 від 31 жовтня 2006);

2) Про відзначення 70-річчя від дня народження Вячеслава Чорновола (№801/2007 від 31 серпня 2007);

3) Про заходи до 20-ої річниці Українського добровільного культурно-просвітницького правозахисного благодійного товариства «Меморіал» (№702/2009 від 02 вересня 2009).

Усі ці дати тісно пов'язані з діяльністю шістдесятників.

Було окреме доручення Прем'єр-міністра про завершення ремонту приміщення для Музею шістдесятництва до 15 грудня 2009 року.

Тим часом на матеріалах Музею шістдесятництва захистила дисертацію Леся Медвідь про творчість Віктора Зарецького, створені документальні фільми «Дисиденти» (режисер-постановник О.Фролов), «Алла Горська» (режисер-постановник О.Левченко) та низка інших фільмів. Кіностудія Єжи Гофмана користувалася нашими матеріалами, коли знімала фільм про Україну.

Із моменту утворення Музею шістдесятництва на папері 14 листопада 2006 р. до відкриття й початку роботи в новому приміщенні 22 серпня 2012 р. минуло трохи більше 6-ти років.

ГО «Музей шістдесятництва» існує і досі, наглядова рада якої (на чолі з колишнім політв'язнем [Олесем Шевченком](#)) стежить за збереженням цілісності колекції, активно бере участь у її поповненні, а також усіляко підтримує Музей.

Першим завідувачем Музею шістдесятництва – філії Музею історії міста Києва – став [Микола Плахотнюк](#) (2012–2015). Із 2015 року музей очолює історикиня [Олена Лодзинська](#).